



איור: ערן תנוד

למה כשמקבלים מכה רואים יונים?

בלדד היקר, למה בהרבה סרטים מצוירים רואים יונים עפות מעל מי שחוטף מכה בראש?

יודעת לשלוח: דיווח על אור. לכן אתה רואה הבזקים משונים הגים סביבך. ואם המכה מספיק חזקה הם אפילו יכולים לציין.

איך זורעים אבטיח? יש לי גרעינים שחורים ולבנים, ואני לא יודע איזה מהם לשתול ואיך.

נתחיל בחדשות הרעות: הגרעינים הלבנים, החלולים והרכוכים, לא הגיעו לבגרות ולא ייצא מהם כלום. והגרעינים השחורים – אם האבטיח שלך הגיע ממקשה (כך קוראים בעברית לחלקת דלועים) מהסוג המצוי ולא מחקלאי "אורגני" – סתם עקרים.

בהנחה שמצאת זרע עים פוריים וחלקת אדמה מתאימה, חמימה, תחוחה ומוזבלת היטב (האבטיח הוא צמח רעבתן), אני ממליץ לך לשתול אותם בתלוי ליות מוארכת מקבילות, במרווחים של מטר וחצי.

השורשים יחדרו בקלות את האדמה האוורירית והמים העודפים יתנקזו ממנה בקלות. צור באצבעך נקבים בעומק שניים או שלושה סנטימטרים, והנח בכל נקב כמה זרעים.

לבסוף גרוף אדמה כדי לכסות את הנקבים, והדק אותה בעדינות כדי שהזרע לא יתייבש. תוך שבוע וחצי אתה אמור לראות את הצמחים נובטים, ואז תוכל לשאול אותי איך מגדלים אבטיחים.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

איציק היקר,



אלה לא חייבות להיות יונים. לפעמים מתעופפות שם ציפורים כחולות, לפעמים קוקיות, או אפילו שעוני קוקיה, לפעמים פעמונים, לפעמים חלליות או צורות מופשטות, ולי פעמים כל מיני דברים אחרים. לעתים משתמשים בדברים שקשורים למקצועו של הנחבט (נגר רואה פטישים, אופה רואה עוגות ואיש עשיר רואה דולרים).

או לתנאי החבטה עצמה (קרשים מעופפים סביב מי שנחבט בקרש). אבל ככל שהולכים אחורה, גם בסרטים מצוירים וגם בציורי קומיקס, רווח יותר השימוש בכוכבים סביב הפרחת. וזה הפתרון, כמובן. הציפורים הם פשוט שאר הלוויינים של פשוט תרגום ויוואלי היתור לי לדבר האחד שאנשים באמת רואים כשהם מקבלים מכה בראש: כוכבים ואפילו לא חייבים לחטוף אחת לגולגולת.

זה קורה גם כשמקנחים את האף בכה, כשקמים בפתאומיות וגוזלים את הרם מהראש או אפילו כשסתם שלוחצים על גלגל העין מבחוח – כל דבר שמגרה את תאי הרשתית, עצב הראייה ומרכז הראייה כמה יכול לגרום לנו לראות כוכבים. כשאתה מפעיל על התאים האלה לחץ או מציץ להם בדרך אחרת, אתה מעורר אותם לפעילות. ובעת עירור לפעילות לא שגרתית כזאת, המערכת הזאת שורחת דיווחים נמרצים מהסוג היחיד שהיא

היונים, הפעמונים, ולפעמים העוגות שחגים סביב הראש של דמות מצוירת שחטפה מכה מייצגים את מה שאנשים אמיתיים רואים באמת כשהם מקבלים מכה חזקה בראש: כוכבים



דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

האם האייפון יגרום לבזבזנות?

פרופסור יקר, אפל הכריזה באחרונה על שירות תשלומים חדש בשם Apple Pay, שיאפשר לבעלי איפון לשלם באמצעות המכשיר שלהם. האם לדעתך הטכנולוגיה הזאת תגרום לאנשים להוציא יותר כסף, בייחוד על דברים שהם לא צריכים?

נסים

נסים היקר,

מאחורי כל הוצאה של כסף עומד מושג שמשפיע עלינו גם כשאנחנו לא חושבים עליו. שמו הוא "עלות אלטרנטיבית". בכל פעם שאנחנו שוקים לים לקנות משהו כדאי שנשאל את עצמנו אם השגת הדבר הזה מספיק חשובה כדי לוותר על היכולת לרכוש דבר אחר, כעת או בעתיד. כי גם בלי לשאול, כשאנחנו קונים דבר אחד אנחנו תמיד מוותרים על משהו אחר.

שיטות תשלום שונות גורמות לנו לחשוב אחרת על עלויות אלטרנטיביות. לדוגמה, אם יש לנו בארנק שטר יחיד של 20 שקל, נתקשה להתעלם מרעיון העלות האלטרנטיבית. הרי אם נקנה בו כריך, לא יישאר כסף לקפה. אם יש לנו רק 50 שקל ונוציא אותם על מונית, לא יישאר כסף לארוחת ערב. אבל כשמשלמים בכרטיס אשראי או בתלושי שי לחג, קל יותר להתעלם מרעיון העלות האלטרנטיבית. החשיבה עליה פחות טבעית. כלומר יש סיכוי גבוה יותר שניבזבז יותר בלי לחשוב עד הסוף על ההשלכות.

לכן התשובה הכללית לשאלה שלך היא כן ולא. כן, מנגנוני תשלום אלקטרוניים יכולים לגרום לנו לחשוב פחות על עלות אלטרנטיבית ולכן להוציא כסף בחוסר אחריות. אבל זה לא כורח המציאות. אפשר לתכנן תשלומים אלקטרוניים באופן שיגרום לנו להבין טוב יותר את העלויות האלטרנטיביות שלנו, וכך שנקבל החלטות מושכלות יותר. אפל פיי ושירותים דומים דווקא יוכלו להיות הזרזים שיעזרו לנו לחשוב על ההוצאות שלנו בצורה יותר נבונה. אפילו יותר מאשר מצבים של שטר אחרון בארנק.

לכן השאלה החשובה היא מי מתכנן את הארנקים האלקטרוניים האלה, ולא יזו מטרם. האם השיירות של אפל יהונדס כדי לרחוק בנו להוציא יותר או כדי לעזור לנו לקבל החלטות שטובות יותר לנו? בשלב זה נראה שהתשלומים האלקטרוניים נוטים לכיוון של לחשוב פחות ולבזבז יותר, אבל אני מקווה שמתישו בעתיד כמה מהחברות ישנו את הגישה שלהן, יאמצו את נקודת המבט של המשתמשים ויציעו שיטות לביצוע תשלומים אלקטרוניים שיעזרו לנו להוציא יותר מהכסף שלנו. ■

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" והאמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

28
29

אורניום חושך



איזה שוק יצרו הטיסות הזולות?

ומה אפשר ללמוד ממנו על פתרון סכסוכים

עידן טיסות הלואו קוסט מרגיל אותנו לצרכנות תעופה אחרת. בעבר טיסות היו אפופות פינור קים, בידור וסרטים. טיסה היתה בילוי בן כמה שעות, שהתחיל כבר בדיוטי פרי.

היום, בזירת טיסות השכר והטיסות הזור לות, שום דבר כבר לא "פרי". מלבד ההמראה והנחיתה, חברות התעופה מצאו דרך לתמחר כמעט הכל. כך לגבי הכבודה, שכבר אינה נחשבת ברירת מחדל, המשקל העודף שהכי ללים לגביו נאכפים בהחמרה הולכת וגוברת, מידות תיק העלייה למטוס ובחירת מקום הישיבה. אצל חלק מחברות התעופה משלמים על עצם הזכות למקום מסומן. עבור האחרים דין מושבי המטוס כדין מושבי אוטובוס, כל הקודם זוכה. גם אוכל ושתיה הפכו למשימה שמוטלת על הנוסעים, ועל אלכוהול הינמי כבר אין מה לדבר.

כמה מהחידושים כבר נשמעים מגוחכים: בכמה חברות תעופה שוקלים לגבות תשלום נוסף על שימוש בשירותים, או לחשב את מחיר הכרטיס לפי משקלו של הנוסע, וכך להוסיף עוד סוג של תשלום על משקל עודף.

כמו מחסניות הדיו היקרות במדפסות או הקפסולות במכונות הקפה, גם ענף התעופה הופך לשוק של "מכירות היקפיות" והכנסות שמתווספות למחיר הכרטיס. וכמו בשוק החופשי, גם לזה יש תגובות יצירתיות

בכמה טיסות עדיין מחלקים שמיכות וכריות, ומערכות הבידור הן חינם. מנגד, כמה חברות מנסות למכור גם חיבוריות לאינטרנט בטיסה, או אפילו חיבור לזרם חשמל, לשם טעינת המכשירים האלקטרוניים. כך, כמו במדפסות עם מחסניות הדיו היקרות או במכונות הקפה עם הקפסולות, ואפילו בשואבי אבק עם השקיות המתחלפות, מתברר שהמוצר או השירות הוא רק תירוץ לביזנס האמיתי – מכירות היקפיות, שוק ה'Aftermarket'. והגישה הזאת לעסקים הולכת וסוגרת על המרחב סביבנו.

מובן שהשוק מציע גם תשובות ותגובות לשינוי. הנה, לדוגמה, שני מוצרי לוואי חדשים לטיסות. את אחד מהם המציא עירא גולדמן, איש עסקים גבה קומה מושינגטון, שמצא דרך לפתור בעיה שמכאיבה לו אישית בטיסות, ובעיקר כיום, כשהברות הלואו קוסט מצמצמות את המרווחים בין המושבים. המוצר נקרא Knee-defender, "מגן ברכיים", זוג התקני פלסטיק פשוטים וקטנים – גודלם כגודל קופסת סיגריות – שנועלים את צירי הכיסא שלפניך ומקבעים אותם, כך שהיושב בו לא יכול להטות את המושב שלו לאחור. עד 22 דולר באתרים כגון gadgetduck.com, ולרשותך נשק סודי מנצח במאבק על המרחב לרגליים או ללפטופ שעליהם.

המוצר, שנמכר זה יותר מעשור, זכה באי-חרונה לתשומת לב גוברת אחרי שהעיתון האמריקאי "יו אס איי טודיי" הכתיר אותו כמוצר חובה לטיסות. היו גם כמה פרסומים על

קטטות שנגרמו עקב השימוש בו, שכן החוק אינו אוסר שימוש במכשירים כאלה, ולא כל חברות התעופה גיבשו תקנות לגביהם. גולדמן עצמו זוכה לפרסום חינם עבור המוצר שלו. את המוצר השני, "יוצר המרחב", אפשר להזמין ב-40 דולר, לא כולל משלוח, באתר createaspace.net. זהו חוצץ פלסטי קל ומתקפל שמגדיר את הגבול בין שני שכנים שותפים למסעך, ומפחית את התנגשויות המרפקים ומלחמות הכיבוש הזעירות נגד היושב לידך.

שני המוצרים החדשים הם לא רק חלק מהענף הצרכני החדש של התמודדות עם ג'ונגל הטיסות הצפופות. הם מציינים רעיון נוסף: פתרון טכנולוגי לסכסוכים. במקרה הזה, סכסוכים טריטוריאליים על שטחי מסעד כיסא או מרחב אווירי ששייך לשני נוסעים בו בזמן. ככל שתימשך המגמה של קיצוץ בשיירות שחברות התעופה נותנות ללקוחותיהן, כך תגבר התחרות ב"שמים הפתוחים" האלה. חברות התעופה מאיימות להמשיך להקטין את רוחב המושבים, שהתכווצו משיא רוחב של 47 ס"מ לפני 20 שנה למומצע של 40.5 ס"מ בלבד – צניחה של 13%, בעת שמשקלו של הנוסע הממוצע, לעומת זאת, צמח ביותר מ-10%. הקשיים והחכוכים בטיסות רק יגברו. טוב שיש סכסוכים שאפשר לקנות להם פתרון באינטרנט.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

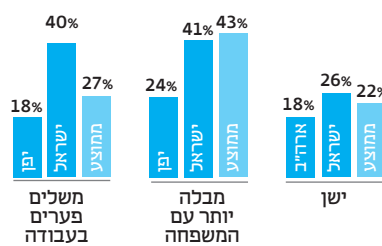
הסטטיסטיקה של החיים

לאן נעלם הזמן?

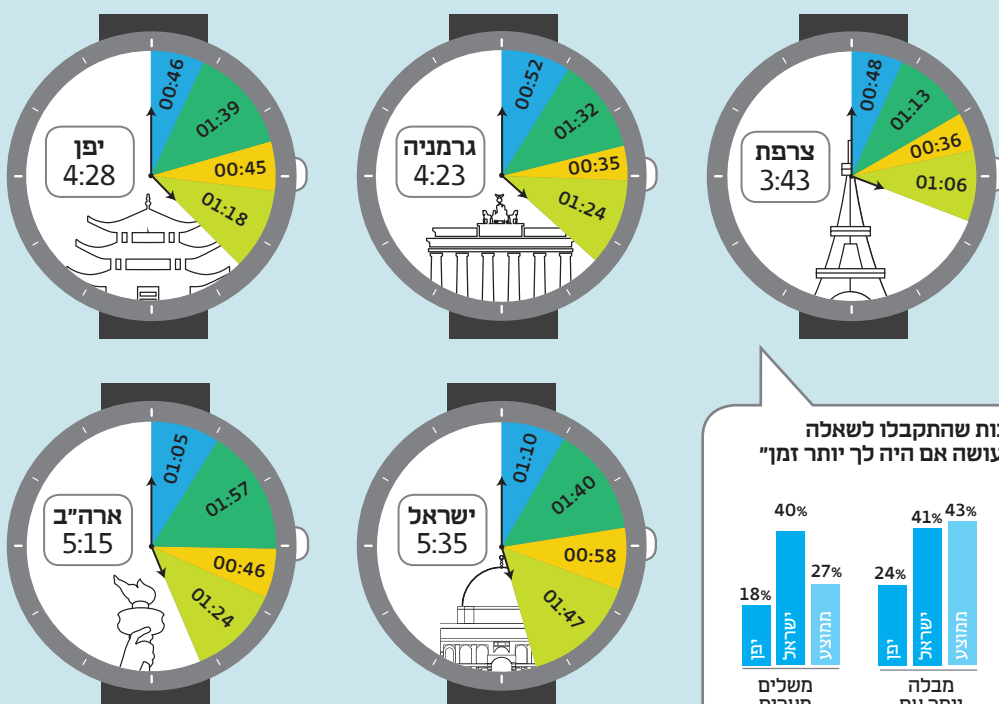
ארבע שעות מבוזבות ביום. לפי סקר נרחב שחברת פייפאל ערכה בקרב 15 אלף בני אדם ב-15 מדינות, כמחצית מאיתנו מרגישים שזה הזמן שאנחנו משחיתים על סידורים, תורים, פקקים, פגישות ושיחות לא רצויות. ישראל, לפי הסקר, היא אחת משיאניות הזמן האבוד, שעומד על יותר משליש מוזמן הערות. זו הזדמנות לחשוב כיצד אנחנו מעבירים את חיבנו.

גל חן

חשובות שהתקבלו לשאלה "מה היית עושה אם היה לך יותר זמן"



מספר השעות שמתבזבות ביום לפי דיווחי נסקרים ממדינות שונות



● פקקי תנועה ● סידורים ובישול ● תורים והמתנה לקבלת שירות ● פגישות ואימיל

תמונים: PayPai, 2014